

SZÍNHÁZ

BEMUTATÓ

SZÍNHÁZI MATEMATIKA

A matematika szigorú igazságai nem érvényesek a művészetben. Az *egy plusz egy* a matematika törvényei szerint *kettő*, a színházi előadásban azonban — legtöbbször — meg kell maradnia *egy plusz egy*-nek. Sőt, az is megtörténhet, hogy ha mindenáron megpróbáljuk összeadni őket, veszítenek eredeti értékükből.

Erre, az egynemű tényezők összeadhatatlanságára a művészetben figyelmeztet *A székek* szerb nyelvű előadása az Újvidéki Színházban.

A két tényező: a *helyzet* abszurditása és ennek a helyzetnek abszurd formában történő kibontása, színpadi megvalósítása. A kettő összege — Slobodan Mojak diplomarendezésében — nem egy végsőkéig felerősített abszurd előadás, ahogy a két tényező jellegéből erre következtetni lehetne, hanem csak erősen redukált, félrecsúsztott színházi próbálkozás.

A helyzet: egy idős házaspár vendégeket vár, egész vendégsereget, hogy az öregember a felkért szónok által közölje velük (az emberiséggel?) élettapasztalatának sommás üzenetét. A várakozás nem tart sokáig, hamarosan szünni nem akaró csengetés-sorozat jelzi, érkeznek a vendégek. Az öregek kitipegnek eléjük, székeket hoznak be, kedveskednek, beszélnek hozzájuk, holott a vendégek láthatatlanok. Mindez evidensen abszurd.

A helyzet színpadi kibontása elméletileg valóban kétféle lehet. Valós és abszurd.

Abszurd, ahogy az előadásban történik. Nem csengetnek (csak egyszer, de miért akkor, ha nem a legelején, s egyáltalán miért egyszer is!?), a két öreg tehát csak úgy tesz, mintha vendégek érkeznének, székeket hoznak nekik, de később mintha elfeledkeznének róluk, ők foglalják el azokat a székeket, ahol vendégek ülnek, vagy félrelökik a székeket vendégestül. Láthatatlanná teszik ami kezdetben valósnak tűnt. És ezzel éppen a műnek azt az alapgondolatát teszik kérdésessé, mely szerint odajutottunk, hogy már senkinek sem adhatjuk át tapasztalatunkat, senki sem kíváncsi az üzenetünkre, sőt, nincs is akinek ezt a bizonyos sommás üzenetet át lehetne adni. Holott a két öreg azt hiszi, vannak még emberek, akik kíváncsiak az öreg életbölcességére. Ők ketten hisznek, s épp ez a tragédiára emlékeztető kudarcsituációjuk alapja.

Az előadás megkérdőjelezi ezt.

Miféle kudarchelyzet, miféle tragikus életérzés az, amelynek nem

valamilyen hit az alapja? Az előadás épp ettől az alaptól fosztja meg Ionesco idős házaspárját.

Mojak elképzelése vitathatatlanul eredetiséget rejt magában, lévén hogy színészei (Mirko Petković és Verica Milošević) azt játsszák el, hogy nincsenek vendégek, az egész öregemberes-öregasszonyos szeánsz nem egyéb, mint két unatkozó vénember komédiázása, szokásos esti szórakozása, időtöltése. Tréfa. Erre utalhat, hogy a közönség érkezésekor a két színész matuzsálemi maszkkal már elfoglalta helyét a színpadon, sőt a maszkmester az utolsó simításokat végzi, az előadás után viszont könnyed mozdulattal kapják le fejükről a maszkot. Csak játék volt az egész — sugallja a rendező, de ötletét az előadás későbbi jelenetei már nem fejezik ki ilyen egyértelműen.

Mojak rendezése szkeccs.

Ionesco „tragikus tréfája” életbölcselet. Filozófia.

Ha a helyzet abszurdítását a rendező a megvalósítás valószerűségével, az ellenpontozás kiemelésével, hatást növelő logikája szerint próbálta volna kifejezőbbé tenni, akkor is születhetett volna gyenge előadás, de a mű alaptételét nem redukálta volna egy szkeccs színvonalára.

GEROLD László